

הדחויים/ האיש הטוב ללא התכונות – לוט סידרת שיעורים לעילוי נשמת דניאלי זוננפלד

1. הלא כל-הארץ לפניך הפרד נא מעלי אמ-השמאל ואימנה ואם-הימין ואשמאילה:
2. הפרד נא מעלי, אמר רבי חלבו הבדל נא אין כתיב כאן אלא הפרד מה הפרדה הזו אינה קולטת זרע כך א"א לאותו האיש להתערב בזרעו של אברהם, (ב"ר מ"א).
3. ר יודה אומר כעס היה לאבינו אברהם בשעה שפירש לוט בן אחיו מעמו, אמר הקדוש ברוך הוא לכל הוא מדבק, וללוט אחיו אינו מדבק....(ב"ר מ"א)
4. ויבחר-לו לוט את כל-כפר הירדן ויסע לוט מקדם ויפרדו איש מעל אחיו
5. ויבא הפליט ויגד לאברהם העברי והוא שכן באלני ממרא האמרי אחי אשפל ואחי ענר והם בעלי ברית-אברהם: וישמע אברהם כי נשבה אחיו ויזק את-חניו ולידי ביתו שמנה עשר ושלש מאות וירדף עד-דן: ויסלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויגם וירדפם עד-חובה אשר משמאל לדמשק: וישב את כל-הרכש וגם את-לוט אחיו ורכשו השיב וגם את-הנשים ואת-העם:
6. א"ר יודן: אמר הקדוש ברוך: הוא הרי יש שם לוט בן אחיו, ואיני מגלה לו? (ב"ר מ"ט)
7. ויאמר אל-נא יסר לאדני ואדברה אף-הפעם אולי ימצאון שם עשרה ויאמר לא אשחית בעבור העשרה: (יח לב)
8. "למה עשרה שהיה סבור שיש שם עשרה לוט ואשתו וד בנותיו וד חתניו..." (ב"ר מט)
9. וישכם אברהם בבקר אל-המקום אשר-עמד שם את-פני יקוק: וישקף על-פני סדם ועמרה ועל-כל-פני ארץ הכנען וירא ונהג עלה קיטר הארץ קיטר הכנען: ויהי בשחת אלהים את-ערי הכנען ויזכר אלהים את-אברהם וישלח את-לוט מתוך ההפלה בהפך את-הערים אשר-ישב בהן לוט:
10. (ד) וילך אברהם כאשר דבר אליו יקוק וילך אתו לוט ואברהם בן-חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן: (ה) ויקח אברהם את-שרי אשתו ואת-לוט בן-אחיו ואת-כל-רכושם אשר רכשו ואת-הנפש אשר-עשו בחרן ויצאו ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען:
11. רבי נחמיה אמר כעס היה לו להקב"ה בשעה שהיה מהלך לוט עם אברהם אבינו, אמר הקדוש ברוך הוא אני אמרתי לו לזרעך נתתי את הארץ הזאת, והוא מדביק את לוט בן אחיו כדי לירשו, א"כ ילך ויביא לו שני פרסתקין מן השוק, וירישם את שלו, כמו שהוא רוצה בן אחיו (ב"ר מ"א)
12. (א) ויעל אברהם ממצרים הוא ואשתו וכל-אשר-לו ולוט עמו הנגבה: (ב) ואברהם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב:..... (ה) וגם-ללוט ההלך את-אברהם היה צאן-ובקר ואהלים: (בר יג)
13. ואברהם כבד מאד..... וגם-ללוט ההלך את-אברהם
14. וגם לוט ההולך את אברהם חשב שיש בו גם כן אהבת הבריות כאברהם אבינו ע"ה, אבל הוא היה באמת מלא תאוות, וכשרכש קנינים שבהם הוא מיליו התאוות התחיל המריבה בין הרועים, (מחשבות חרוץ יט).
15. ז) ויהי-ריב בין רעי מקנה-אברהם ובין רעי מקנה-לוט והפנעני והפרזי אז ישב בארץ: (ח) ויאמר אברהם אל-לוט אל-נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רעי ובין רעיך כי-אנשים אחים אנחנו:
16. (יד) ויקח אמר אל-אברהם אחרי הפרד-לוט מעמו שא נא עיניך וראה מן-המקום אשר-אתה שם צפנה ונגבה וקדמה וימה: (טו) כי את-כל-הארץ אשר-אתה ראה לך אתגנה ולזרעך עד-עולם: (טז) ושמתי את-זרעך כעפר הארץ אשרו אם-יוכל איש למנות את-עפר הארץ גם-זרעך ימנה: (יז) קיום התהלך בארץ לארצה ולרחבה כי לך אתגנה: (בר יג)
17. "א"ר אלעזר בן פדת בשם ר יוסי בן זמרא: ראה כמה קיפח לוט הרשע את אברהם הצדיק מן הדיבר, שכל זמן שהיה לוט דבוק בו לא הסיח הקדוש ברוך הוא עם אברהם, כיון שפירש לוט הימנו, קפץ הדיבר על אברהם, שנאמר: וה אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו" (פס"ר ג).
18. (לא) ותאמר הבכירה אל-הצעירה אבינו זקן ואיש אין בארץ לבוא עלינו צדך כל-הארץ: (לב) לכה נשקה את-אבינו ויין ונשכבה עמו ונחיה מאבינו זרע: (לג) ותשקין את-אביהן ויין בלילה הוא ותבא הבכירה ותשקב את-אביה ולא-ידע בשכבה ובקומה: (לד) ויהי ממחרת ותאמר הבכירה אל-הצעירה הן-שכבתי אמש את-אבי נשקנו ויין גם-הלילה ובאי שכבי עמו ונחיה מאבינו זרע: (לה) ותשקין גם בלילה הקוא את-אביהן ויין מאביהן:
19. (כא) וישת מן-היין וישגר ויתגל בתוך אהלה: (כב) וירא חם אבי כנען את ערות אבי ויגד לשני-אחיו בחוץ: (בר ט)
20. (ח) הנה-נא לי שתי בנות אשר לא-ידעו איש אוציאה-נא אתהן אליכם ועשו להן כטוב בעיניכם רק לאנשים האל אל-תעשו דבר כי-על-כן באו בגל קרתי:.....
21. (כא) ויביאהו לביתו ויבול וי לחמורים וירחצו רגליהם ויאכלו וישתו: (כב) המה מיטיבים את-לבם והנה אנשי העיר אנשי בני-בלעל נסבו את-הבית מתדפקים על-הדלת ויאמרו אל-האיש בעל הבית הזקן לאמר הוצא את-האיש אשר-בא אל-ביתך ונדענו: (כג) ויצא אליהם האיש בעל הבית ויאמר אליהם אל-אחי אל-תזעו נא אחרי אשר-בא האיש הזה אל-ביתי אל-תעשו את-הנבלה הזאת: (כד) הנה בתי הבתולה ופילגשהו אוציאה-נא אותם וענו אותם ועשו להם הטוב בעיניכם ולאיש הזה לא תעשו דבר הנבלה הזאת (שופטים יט)
22. "אלא הנה העיר הזאת.... כל הדברים הללו היה עושה כדי שילך למערה לעסוק בעריות... ומתחילה כשהיה עם אברהם היה מתאוה לזנות כשאמר לו אברהם אל נא תהי מריבה ביני וגו'. הפרד נא וגו' מיד וישא לוט את עינו וגו' אין וישא אלא שנתאוה לזנות, ... לפיכך אמר אברהם הפרד נא מעלי וגו', והיה לוט סבר שחוטא ואין אדם יודע" (אגב"ר כה)

23. " (ג) וְלֹא לְמַסְעֵיוּ מִנְגַב וְעַד-בֵּית-אֵל עַד-הַמְקוֹם אֲשֶׁר-הָיָה שָׁם אֶהְלֶה בְּתַחֲלָה בֵּין בֵּית-אֵל וּבֵין הָעֵי: (ד) אֶל-מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר-עָשָׂה שָׁם בְּרֵאשִׁיטָה וְיִקְרָא שָׁם אֲבָרָם בְּשֵׁם יְקֹוֹק: "
24. מה כתיב ויאמר אברם אל לוט, נשמתא אהדרא לגבי יצר הרע ואמר ליה אל נא תהי מריבה ביני וביניך ובין רועי ובין רועיך סטרין דילי וסטרין דילך, כי אנשים אחים אנחנו יצר טוב ויצה"ר קריבין דא בדא דא לימינא ודא לשמאלא, הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי סגיאין חייביא אינון בעלמא זיל ושוט אבתריהו ואתפרש מעמי, אם השמאל ואימינה וגו (זוהר בראשית דף פ ב)
25. ויעל לוט מצו ער וגו, אמר ר אבהו בא וראה מה כתיב ביצר הרע תדע לך שאינו מתבטל לעולם מבני אדם עד אותו זמן דכתיב (יחזקאל לו) והסירותי את לב האבן וגו שאע"פ שרואה בני אדם נדונין בגיהנם הוא בא וחוזר לו אצל בני אדם הדא הוא דכתיב ויעל לוט מצער מצערה של גיהנם משם עולה לפתות בני אדם, (זוהר - מדרש הנעלם כרך א (בראשית) פרשת וירא דף קט עמוד א)
26. באזני ילד אספר - אורי צבי גרינברג - ילד עברי, בביתי בציון המשפלת. ערב. דמדום. אני שח - ואתה לברכי. לך, חביבי, אספר את ספור המעשה במשיח הטוב שלא בא. לגדולים פה ממך לא אספר, חביבי. לגדולים אין עינים כאלה ויקר שכזה אשר בעיניך. גדולים לא יקשיבו כמורך, אטמם מאד הגורל בציון, ונפשם משולה למנורת כלי חרס בכפר... ויגונם לא יזרח בשתי דמעות נפלאות כאשר בעיניך; ולא אוכל נשק במצחם כאשר במצחך בעת אספר את ספור האסון במשיח - - הוא לא בא, המשיח... כנשר הוא עף מעל לתהומות הדמים. אני שמעתי ביום ובלילה את משק כנפיו.
- ועד לחוף יפו הגיע בצורת אדם עם ילקוט עלי שכם: עני ואביון בר חזון ובר חרב - - -
...הוא היה כה קרוב... היה פה. כבעבוע היין מכד אלי כוס כן שמעתי לבעבוע דמו.
אני שמעתי מדלג מני הר אלי הר, כצבי וכיעל פסיעותיו על כל סלע גבה;
אך אל הר הר-הבית לא בא: זה ההר היחיד שעליו לא דרך ברגליו.
הוא הגיע רק עד המבוא, רק עד סף המלכות - ושם הרוכלים מצאוהו: בהוד יקוד כעש...
ויקבלו את פניו שם ... בלעג ובכחש שפתם העברית - - הרוכלים!
מה הגידו לו אז? - אני שמעתי אזי מה הגידו:
שגית, ההלך. בכל דור יש כזה השוגה, החוזה חזון שווא: מלכות ירושלים... ה-ה.
ובכל דור הננו כך עומדים על הסף ללמד בינה לחוזים השוגים:
ירושלים צריכה דוד עשיר, שק טבין ותקילין, לבנות בה בתים ולסחר, לאכול ולשתות.
בלי מקדש אלהים על ההר ובלי כס למלכנו דוד ובלי שלטי גבורים.
ירושלים צריכה עגל-פז ולא דמות בר גיורא: עני ואביון בר חזון ובר חרב...
...ולא רע כי השלט הבריטי בחומת העיר;
ולא רע כי ערב במרום הר ואנחנו בעמק - -בנת, ההלך?
ויהי כי סיימו דברם וצחקו אז: ה-ה, התעוות המשיח: כמי שנחתך בסכין.
גם אני התעותי, כמי שנחתך בסכין.
אלו קמו עליו בסכין ותקעו בו בלב - וזנק עם סכין בלבו מעל לגופיהם.
אך יען בלעג דקרוהו - נצחוהו אזי,
הרוכלים. ואני שמעתי שואל בדם-פה: ואים הדורות שחכו לבואי...
ואני שמעתי גומר: אין אתי הדורות... אבוי לי, אבוי...
וישט המשיח ויט את דרכו - ואל אן לא יודע אני, לא יודע אני, המספר.
...ואולי הלך לו לבדידות בבודד מכל מבצרי העולם...אולי הוא היה זה אשר על בדמות נשר מנחל קדרון ועף, עג עגול על פני הר הבית ויברך.
אני ראיתי אותו עג עגול ושמעתי בכיו. עוף בוכה... ואמרתי אזי: עוף בוכה, האין זאת אחרית התחלת, עגול הפרידה: הסיים?
- משיחיות ישראל בדמות עוף מהר הבית נפרדת...שוב לאלפים שנה... מי יודע אם לא
27. אֶהְבֵּתִי אֶת-הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יוֹתִיר מְרוּחֹו אֶף נֶטֶף לְנַפְשׁוֹ, כִּי-אִם כָּלֹו יְהִי רֹוֹחַ לְצַדִּיקָתוֹ: כָּכָה בְהִיּוֹתוֹ רֹוֹחַ הוּא עוֹבֵר אֶת-הַגֶּשֶׁר. אֶהְבֵּתִי אֶת-הָאִישׁ אֲשֶׁר תִּהְיֶה לוֹ צַדִּיקָתוֹ לְמִשְׁאֵת-נַפְשׁוֹ וְלִגְרֹל חַיּוֹ: כָּכָה בְגֻלֵל צַדִּיקָתוֹ הוּא חֹפֵץ לְחַיּוֹת וְלֹא יִחְיֶה עוֹד. אֶהְבֵּתִי אֶת-הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִחְפֹץ בְּרַב צַדִּיקוֹת. רַבָּה הַצַּדִּיקָה הָאֲחֻת מִן הַשְּׂתִימִים, כִּי רַבּוֹ קִשְׁרִיָּה, לְבַעֲבוֹר תֵּלָה בָם אֶת גֹּרֶל-הַחַיּוֹם. אֶהְבֵּתִי אֶת-הָאִישׁ אֲשֶׁר נִשְׁמָתוֹ מִפְצַרְתְּ הוּן וְאֲשֶׁר תּוֹדָה לֹא יִבְקֹשׁ וְאֲשֶׁר לֹא יִשִּׁיב אַחֲרֵי קִחְתּוֹ: כִּי תַמִּיד הוּא נוֹתֵן וְלִנְפְשׁוֹ לֹא יִשְׁמֵר - כֹּה אָמַר זֵרְטוֹסְטְרָא נִיטְשָׁה, בְּתַרְגוּם שֶׁל פְּרִישְׁמַן
28. " וביום בהיר אחד חדל אולריך לרצות להיות חוקר מביטח. באותו פרק כבר החלו מדברים על גאונים מגרש הכדורגל או זירת האגרוף, אף כי המקום שתפסו בעיתונות בלם גאוני או טניסאי דגול, עדיין לא היה אלא אחד לעשרה, לעומת מגלי ארצות, טנורים או סופרים. הרוח החדשה עדיין לא חשה עצמה בטוחה די צורכה. אך דווקא אז הגיע לעיניו של אולריך - כמעין משב אביבי המבשר את הקיץ הבשל - הביטוי "סוס מירוץ גאוני". הביטוי בכלל נכתב אודות הצלחה מסחררת על מסלול מירוץ-הסוסים, והכתב אולי לא היה מודע לגודל חשיבותה של המצאתו, ורוח הזמן היא שכנראה הכתיבה לו אותה..." (רוברט מוסיל, מתוך האיש ללא תכונות)
29. .."וילך אתו לוט, מלשון לוטה בשמלה, איזה לבוש גופני, כדי שיניחיה היצר לעשות המצוה בשלימות, כמו שפירש רש"י (שם, ב) ואברכך בממון בבנים ושאודיע טבעך בעולם, זהו הלבוש (מקו"ח בר) לעילוי נשמת אבי מורי ראובן צבי בן הרב אהרן ובתיה ואימי מרת ברה בת החבר רפאל וחיה ז"ל